

MINISTERIE VAN DEFENSIE
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/0415	04 februari 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 12/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafdeling Inlichtingen
„ / .

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 Den-Haag	070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/0415
d.d. 04 februari 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlands Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v.

AMAD

Intern:

HMID

HSV

HMA

HPEA

MA-D

Archief

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

12/93

(Afgesloten 041000 FEB 1993)

Kroatië

De voorzitter van het Kroatische parlement, Mesic (formeel de laatste president van het "oude" Joegoslavië), heeft zich uitgesproken voor een verharding van het Kroatische militaire en politieke optreden tegen de Serviërs. Doel zou moeten zijn niet alleen de Servische autoriteiten in de Krajina, maar ook de Servische president Milosevic te dwingen tot onderhandelingen die moeten uitmonden in erkenning van de soevereiniteit van Kroatië binnen de ten tijde van de Federatie bestaande grenzen. Een dergelijke politiek zou tevens voortzetting van de huidige offensieve operaties in zuid-Kroatië zeer aannemelijk maken. Inderdaad zijn er aanwijzingen dat het Kroatische offensief in het Dalmatische kustgebied wordt voortgezet. Volgens het persbureau van de Kroatische Serviërs zouden de Kroaten momenteel reeds aanvallen uitvoeren op Drnis aan de hoofdweg van de kust bij Sibenik naar de hoofdstad van de Krajina, Knin. Indien bevestigd, zou dit onderstrepen dat de Kroaten met kleinschalige operaties hun greep op de Krajina verder willen versterken.

Eerder deze week heeft de bevelhebber van de Bosnisch-Servische strijdkrachten, de voormalige JNA-generaal Mladic, een bezoek gebracht aan de "Servische" gebieden in UNPA-zuid. Daarbij stelde hij dat de Servische natie ondeelbaar was. Bovendien onderstreepte hij dat de Servische republieken in Kroatië en Bosnië-Herzegovina vorig jaar een verdrag van wederzijdse militaire bijstand hebben gesloten. Dit wijst erop dat de Bosnische Serviërs bereid zijn hun Kroatische volksgenoten te hulp te komen en geenszins bereid zijn in te stemmen met herstel van het Kroatische gezag in de UNPA's. Anderzijds laten de huidige gevechtshandelingen in Bosnië-Herzegovina weinig ruimte voor grootschalige steun aan de Kroatische Serviërs. Bovendien heeft Mladic in het verleden herhaaldelijk gewezen op het Bosnisch-Servische tekort aan infanterie. Eventuele bijstand zou daarom vooral kunnen geschieden door inzet van zware wapens, zoals artillerie, tegen Kroatische doelen. Ook gevechtsvliegtuigen van Banja Luka zouden in beginsel een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het verzet van de Kroatische Serviërs, maar inzet ervan lijkt in politiek opzicht vooralsnog onwaarschijnlijk in het licht van het internationale overleg over maatregelen om het verbod op militaire vluchten boven Bosnië-Herzegovina af te dwingen.

De "Joegoslavische" minister van Buitenlandse Zaken Djukic heeft in een brief aan de Veiligheidsraad gewezen op Kroatische troepenconcentraties in west-Slavonië (rond UNPA-west), die erop zouden wijzen dat Kroatië ook in deze regio een offensief zou willen lanceren. Mogelijk doel daarvan zou volgens hem zijn de autoweg van Zagreb naar het oosten, die door UNPA-west loopt, open te stellen. Op grond van deze (overigens niet bevestigde) troepenconcentraties, en van de aanhoudende Kroatische aanvallen in UNPA-zuid, verzocht Djukic de Veiligheidsraad om maatregelen ter bescherming van de Serviërs in Kroatië. In de betreffende brief onderstreepte Djukic dat "Joegoslavië" het recht en de plicht heeft de Kroatische Serviërs te beschermen, maar dat het deze taak vooralsnog aan de VN overlaat. Toch zinspeelde Djukic op een direct conflict tussen "Joegoslavië" en Kroatië in het geval laatstgenoemd land zijn agressie tegen de "Servische" gebieden voortzet. In dit verband wees Djukic erop dat "Joegoslavië" mede-ondertekenaar is van het VN-vredesplan voor Kroatië en als zodanig betrokken

[REDACTED]

partij is. Dit laatste is echter formeel onjuist. Het akkoord over de stationering van UNPROFOR in Kroatië is vorig jaar ondertekend door Kroatië en de autoriteiten van het "oude" Joegoslavië. De opstelling van Djukic onderstreept eens te meer dat het nieuwe "Joegoslavië" zich beschouwt en presenteert als rechtsopvolger van de oude federatie.

Deze kwestie kan de komende weken nog actueler worden. Zoals bekend moet deze maand worden beslist over verlenging van het mandaat van UNPROFOR. Zelfs indien de Kroatische regering, in tegenstelling tot wat meermalen is gesuggereerd, zou instemmen met de verlenging van het mandaat, is het de vraag of de autoriteiten in de Krajina, die geen partij waren bij de vaststelling van het oorspronkelijke vredesplan, of "klein-Joegoslavië", dat internationaal niet erkend wordt als rechtsopvolger van de oude Federatie, het recht kunnen opeisen bij het overleg over deze kwestie betrokken te worden.

Het zogeheten ministerie van Buitenlandse Zaken van de Krajina heeft de "Joegoslavische" autoriteiten gevraagd de burgers van de republiek die zich in "Joegoslavië" bevinden, te repatriëren. Hiermee wordt gedoeld op Serviërs die sinds 1991 uit Kroatië gevlucht zijn. Deze repatriëring zou noodzakelijk zijn in verband met de mobilisatiemaatregelen die de regering van de Krajina heeft afgekondigd. Het is denkbaar dat de "Joegoslavische" autoriteiten hieraan zullen meewerken, omdat dit hen een extra mogelijkheid biedt om de Kroatische Serviërs bij te staan.

Volgens de EG-waarnemersmissie hebben de Kroaten bij UNPA-zuid enkele depots leeggehaald waarin vorig jaar onder VN-auspiciën zware wapens waren geconcentreerd. De Kroaten zouden de betreffende wapens hebben overgebracht naar de gebieden waar zij Servische tegenaanvallen verwachten. Zoals reeds eerder gemeld, hebben de Serviërs in alle UNPA's een groot aantal depots leeggehaald toen het Kroatische offensief in Dalmatië werd ingezet. Dit betekent een aanzienlijke terugslag voor de VN-vredesinspanningen in Kroatië.

Bosnië-Herzegovina

Volgens (Bosnisch-)Servische mededelingen is er een corridor bevochten tussen de Servische gebieden in het oosten en het westen van Bosnië-Herzegovina, die op het smalste punt, bij de grensplaats Brcko, reeds vijftien kilometer breed zijn. Dit zou verklaren hoe het mogelijk is dat, volgens Kroatische Serviërs, "busladingen vrijwilligers" uit Servië zelf zijn aangekomen in het strijdgebied in Dalmatië. Hoewel het weinig twijfel lijdt dat vrijwilligers vanuit Servië en leden van extreem-nationalistische en autonoom optredende Servische gevechtsgroepen uit UNPA-oost zijn overgebracht naar het Dalmatische kustgebied, is het onwaarschijnlijk dat het hier grote aantallen betreft. Er zijn geen aanwijzingen dat langs de betreffende corridor inderdaad op grote schaal verkeer mogelijk is. Tot op heden zijn de Kroatische strijdkrachten, ook aan de Kroatische zijde van de grens, voortdurend in staat geweest regulier verkeer te belemmeren. Het is uitgesloten dat zij hun daarop gerichte acties nu hebben gestaakt of daartoe niet meer in staat zouden zijn.

De internationale bemiddelaars Vance en Owen dringen er bij de Amerikaanse regering op aan in te stemmen met de door hen gepresenteerde vredesvoorstellen voor Bosnië-Herzegovina, omdat anders de Bosnische Moslims zeker niet te bewegen zullen zijn alsnog met de plannen akkoord te gaan. Zowel de onderhandelaar van de Moslims, president Izetbegovic, als de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Christopher wijzen erop dat de plannen van Vance en Owen feitelijk neerkomen op het legitimeren van de etnische zuiveringen van de Serviërs en in ieder geval een deel van de Servische territoriale veroveringen zouden sanctioneren. Owen heeft van zijn kant onderstreept dat verwerping van de plannen kan leiden tot een escalatie van de strijd.

[REDACTED]

Volgens EG-waarnemers is er sprake van een aanzienlijke toename van de anti-Moslimsentimenten onder leden van de HVO, de belangrijkste Kroatische militie in Bosnië-Herzegovina, die het Bosnische gezag niet erkent en lijkt te streven naar feitelijke aansluiting van de Bosnisch-Kroatische gebieden bij Kroatië. Op grond daarvan voorspelt de [REDACTED] nieuwe offensieven van de HVO tegen de Bosnische regeringstroepen, die vooral uit Moslims bestaan.

UNHCR heeft bevestigd dat het afgelopen weekeinde 1500 Moslims zijn verdreven uit Trebinje, een door Serviërs gedomineerde stad in Herzegovina. Reeds vorige week waren er berichten dat de autoriteiten in Trebinje de Moslims 48 uur de tijd hadden gegeven om de stad te verlaten, omdat zij hun veiligheid daarna niet meer konden garanderen. Het bericht wijst erop dat de etnische zuiveringen nog steeds doorgaan, ondanks de internationale kritiek op de Serviërs.

Servië/Montenegro

Het (pro-)Servische persbureau TanJug heeft bekend gemaakt dat een aantal Moslims, afkomstig uit de Sandzak-regio in het grensgebied van Servië en Montenegro, is gearresteerd in het aangrenzende deel van Bosnië-Herzegovina. Zoals reeds eerder gemeld, bestaat in de Sandzak een Moslim-meerderheid die stelt door de Servische en Montenegrijnse autoriteiten te worden onderdrukt. De betreffende strijders zouden volgens TanJug van plan zijn geweest "subversieve activiteiten" uit te voeren tegen de Bosnische Serviërs. Deze melding maakt deel uit van Servische pogingen aan te tonen dat "Joegoslavische" en Bosnische Moslims samenspannen tegen de Serviërs. Er zijn echter geen aanwijzingen dat dit op grote schaal gebeurt.

De Partij van Democratische Actie, de belangrijkste vertegenwoordiger van de Moslims in Sandzak en een zusterpartij van de gelijknamige Moslim-partij in Bosnië-Herzegovina, heeft het bericht van TanJug tegengesproken en ontkend dat Moslims uit Sandzak op grote schaal betrokken zijn bij de strijd in Bosnië-Herzegovina. Wel werd echter de vrees uitgesproken dat de tegenstellingen in die republiek zouden overslaan naar Sandzak. Op grond daarvan herhaalde een woordvoerder van de partij eerdere pleidooien voor de stationering van een VN-vredesmacht in Sandzak en voor het bespreken van de Sandzak-problematiek in het kader van de vredesconferentie over het voormalige Joegoslavië in Genève, hetgeen door Servië altijd is verworpen.

Vertegenwoordigers van de oppositie in het Servische parlement hebben geprotesteerd tegen het feit dat de meerderheid in het parlement, bestaande uit socialisten en nationalistten, bestaande procedures zodanig hebben gewijzigd dat de afvaardiging naar de "eerste kamer" van het federale parlement (waarin beide deelrepublieken twintig leden benoemen) uitsluitend zal bestaan uit leden van deze beide stromingen, maar niet uit vertegenwoordigers van de oppositie. Tot op heden vormde deze afvaardiging min of meer een afspiegeling van de krachtsverhoudingen in het Servische parlement, zodat ook de oppositie een stem had op federaal niveau. Door de betreffende wijziging groeit de invloed van nationalistten en socialistten op federaal niveau. In een brief aan het Montenegrijnse parlement, dat de oorspronkelijke regeling wel heeft gehandhaafd, sprak de Servische oppositie van een "constitutionele coup" die de "democratische krachten" feitelijk buitenspel zet.

Conclusie/voorzicht

De gevechten in Kroatië zetten zich voort op ruwweg het niveau van de afgelopen dagen. De Kroatische strijdkrachten lijken hun greep op de Krajina te willen blijven verstevigen door middel van relatief kleinschalige operaties. Een hervatting van de strijd in UNPA-west is echter niet uitgesloten. De Kroatische acties in Dalmatië en eventueel in west-Slavonië kunnen leiden tot uitbreiding

[REDACTED]

van met name de militaire steun van Serviërs uit Bosnië-Herzegovina en "Joegoslavië" aan de Kroatische Serviërs. De praktische mogelijkheden voor grootschalige militaire steun blijven echter beperkt.

Het is onwaarschijnlijk dat de Veiligheidsraad zal instemmen met de plannen van de internationale bemiddelaars Vance en Owen voor een politieke oplossing van de tegenstellingen in Bosnië-Herzegovina. Hoewel de mislukking van hun bemiddelingspogingen kan leiden tot een verheviging van de strijd in die republiek, is het onwaarschijnlijk dat de militaire verhoudingen daar op korte termijn ingrijpend zullen veranderen.

Gezien de tegenstellingen tussen Kroaten en Moslims in met name de door de HVO beheerste delen van Bosnië-Herzegovina, moet rekening worden gehouden met een herleving van de strijd tussen beide bevolkingsgroepen.